

Lehaja vsak četrtak
in velja s poštnino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta " 2.60
za četrt leta " 1.30

Naročnina se pošilja
upravnštvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posebni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 28.

V Mariboru, dne 13. julija 1899.

Tečaj XXXIII.

Shod polit. društva „Naprej“ na Vranskem.

V nedeljo, dne 9. julija, je priredilo krščansko-socialno politično društvo »Naprej« iz Celja shod na Vranskem, kateri bi se po živahnosti mogel primerjati le onemu na Gomilskem pred dvema letoma. Zakaj pa se je sklical shod na Vranskem? Stvar je tá:

Vsled osebne mrznje nekaterih ondotnih veljakov se je pri zadnjih občinskih volitvah nekaj narodnih mož zvezalo z nasprotniki. Vspeh te zveze je bil, da so pri volitvah zmagali in da je »privandran« Nemec Anton Ottenschläger zasedel županski stol. Nekaj mesecev po volitvi pa smo izvedeli, da neka prošnja tajno lazi po županiji od hiše do hiše. V prošnji, katera je bila naslovljena na okrajno glavarstvo, je zahteval župan Ottenschläger na svojo pest, da naj se v 2. in 3. razredu na Vranskem uči nemščina in slovenščina, v 4. pa izključno nemščina. Potem motivira to svojo prošnjo s šestimi nagibi, od katerih hočem omeniti le 3 imenitnejše. Vrančani naj bi se učili nemščine: 1. ker potujejo često vojaške čete skozi trg, 2. ker morajo nemški uradniki pri sodišču in davkariji svoje otroke drugam pošiljati v šole ali prositi za premestitev, 3. ker ne morejo pošiljati sinov v poljedeljske šole, ker isti ne znajo nemški.

In čujte in strmite! Na to »duhovito« prošnjo tega nemškega »privandranca« se je podpisalo bajé okrog 300 nevednih staršev. Nevednih pravim, ker jih najbrže ni

20 ne vé, kaj so podpisali. Nekateri so se takoj sramovali, ko so izvedeli, kaj so podpisali. In da bi se še bolj sramovali, so jim vrli celjski gospodje popolnoma odprli oči preteklo nedeljo.

Kako je bilo torej zborovanje? Nastopno:

Dr. Dečko je otvoril zborovanje, predstavil vladnega komisarja, spomnil se je presvetlega cesarja, kateremu so zborovalci zaklicali trikratni navdušeni: živio! Potem pa je nadaljeval: Slovenci smo v zadnjih 50 letih v narodnem oziru veliko napredovali. Razni uradi, notarji, advokati uradujejo večinoma slovenski; listine, katere dobi kmet od gosposke, so slovenske in istotako šole. Včasih ni bilo tako! Otrok je šel z doma v nemške šole, kjer ni več čul slovenske materine besede in v sramoto, da je Slovenec, so mu še tablico obesili z napisom: slovenski osel. To ni bilo prav, ker povsodi se otroci podučujejo v materinem jeziku, na Francoskem francoski, na Nemškem nemški itd. Slovenci so sicer bistre glave, vendar nemščine v prvih letih ne zmorejo. In zdaj se kak Nemec, ki gre s trebihom za kruhom, naseli v našem kraju ter misli, da se mora vse radi njega nemški učiti. Ottenschläger pravi v svoji prošnji, da radi tega ne hodijo Nemci več živine semkaj kupovat, ker ljudje nemški ne znajo. No živina se vedno lahko prodá, če je lepa, suha se pa težko prodá, čeprav človek nemški zna. Istotako je s hmeljem in drugimi pridelki. Sramotno je za slovenski trg, da je Nemec župan na Vranskem in da se kaj takega dogaja v čisto slovenskem kraju. In tako je nadaljeval svoj

govor ter ga sklenil z besedami: Bog živi slovenske Vrančane!

Dr. Karlovšek je najprej šel na gospodarsko polje ter približno izvajal naslednje misli: Gospodarstvo propada; vsak toži, da ni denarja, čeprav se trudi noč in dan. Vsled tega se mora gospodarstvo izpremeniti. Ni dovolj, da se dela samo z roko na polju, treba je delati tudi z razumom. Mora se skrbeti za zdravje, sobe naj se zračijo, ker velikokrat je premajhna skrb za zdravje vzrok slabega gospodarstva. Stariši prezgodaj umrjejo in potem gre vse narobe. Varčnost je tudi zelo potrebna, na živino morejo kmetje bolj paziti. Z živino naj imajo opraviti skuseni, starejši ljudje, ne pa 8- ali 10letni otroci. Pozneje je govoril o šoli ter dokazoval nezmisel Ottenschlägerjeve peticije. Govor je bil jako zanimiv, ljudstvo ga je burno odobraval.

Zadnji govornik je bil g. Hribar iz Celja, kateri je svojo nalogo prav dobro rešil. Zavračal je pred vsem Ottenschlägerjeve razloge za nemško šolo na Vranskem: Naše društvo se imenuje »Naprej«, ker naš narod hoče iti naprej, hoče imeti slovenske šole. Nočemo biti več »butci«, da bi Nemcem hlapčevali. Oni, ki so šole urejevali, so sami vedeli, da se v prvih letih mora podučevati v materinem jeziku. Zakaj se grško in latinsko podučuje še le v gimnaziji, naj bi se začelo podučevati kar v prvem razredu ljudske šole. Dajte malemu otroku klobaso in boste videli, kakó jo bo izbruhal iz ust, dajte pa jo možu, ki težko dela, z največjim veseljem jo bode pojedel. Za tó vse bodi ob svojem času! Mi

Listek.

Jeruzalemsko romanje.

(Piše prof. J. Zidanšek.)

22. Cerkev sv. Ane; kopel Betezda; Marijin grob; Oljska gora z nekaterimi svetišči; med govovimi.

Kdor bi si hotel Jeruzalem natančno ogledati in potem opisati, moral bi več tednov tam ostati, a takih ljudi je le malo, ki bi imeli ne samo dovolj časa, ampak tudi dosti denarja. Mi smo prebivali v Jeruzalemu le eden teden, ali pravzaprav samo 4 dni, ako namreč odštejem čas, ki se je vporabil za izlet v Jeriho, v Betlehem in k sv. Janezu v gorah. V tem kratkem času smo sicer mnogo zanimivega in veličastnega videli, pa vendar vsega ne; zato bom moral tudi jaz nehati pisati o jeruzalemskih znamenitostih, ker sicer mi lahko kdo poreče, da več povem, kakor vem ali da poročam dragim slovenskim rojakom o rečeh, katerih nisem sam videl ali skusil. Dasi Vam že 10 tednov pripovedujem o sv. deželi, nisem še omenil vseh imenitnih krajev, katere smo obiskali v Jeruzalemu in zato smem še enkrat spregovoriti, predno se ločimo od tega sv. mesta.

O »Mariji,« preblaženi materi Jezusovi nisem še v teh črticah nikjer posebej pisal; samo to sem že omenil, da je umrla na gori Sion in pa poprej v Egiptu spominjali smo se cele sv. rodbine. Kje pa je rojstni kraj Marijin in njen grob? Ako gremo od avstrijskega gostišča na levo po križevem potu, pridemo najprej do Sionskih sester; malo pred Štefanovimi vrati pa vidimo na levi strani neko drugo lepo poslopje in zadej za njim veliko cerkev; to je cerkev sv. Ane, kjer je nekdanja hiša Joahima in Ane, starišev Marijinih; pridruženo ji je grško-katoliško semenišče tako imenovanih belih očetov ali afrikanskih misijonarjev. Pred 50 leti je bil še tukaj celo pust kraj, zasut s kamenjem in pokrit s starimi razvalinami; l. 1856 ga je daroval turški sultan francoskemu cesarju Napoleonu III. in ta ga je prepustil kardinalu Lavižeriju, ki ga je vporabil za svoje bele menihe. Na velikem dvorišču prijaznega zavoda zapazimo nekatere stare stebre, več ali manj oškodovane ali odkrhane, ki še pričajo, da je v srednjem veku tukaj krasna cerkev stala, najbrž z nuskim samostanom. Pri sredi lepega vrta pa stoji kip ali podoba slavnega kardinala Lavižerija, ustanovitelja tega za Afriko silno važnega semenišča.

Cerkev sv. Ane je izmed najlepših ali pa menda najlepša cerkev v Jeruzalemu; ima

tri ladije in kupolo, stolpa pa ne; zidana je v romanskem slogu in sicer natančno po načrtu in na temelju stare cerkve, katero so bili križarji na tem kraju postavili v začetku 12. stoletja. Iz njene desne ladije pridemo po 21 stopnicah v spodnjo cerkev ali kripto, ki je velika naravna votlina; tu se nahajata 2 oltarja; eden je posvečen sv. Ani, ki je v teh prostorih stanovala, drugi pa zaznamlja kraj, kjer se je narodila preblažena devica Marija; lepo opravljena in ljubeznivo se smehljajoča punčika je zdaj videti na tem mestu. Tukaj je torej Marija prebivala v svoji prvi mladosti, ker že v 3. letu je bila sprejeta med tempeljske device in se je tam celo Bogu darovala in posvetila za vselej.

V evangelju sv. Janeza (5, 2 sl.) beremo: »Je pa v Jeruzalemu pri ovčjih vratih kopel, katera se po hebrejsko Betezda imenuje, in je imela pet lop (t. j. pokritih mostovžev). V teh je ležala velika množica bolnih, slepih, kruljevih, suhoduhih, kateri so čakali pljivkanja vode. Zakaj angel Gospodov je ob časih prišel v kopel in voda je pljivala. In kdor je po pljivkanju vode prvi v kopel stopil, je ozdravel, katerokoli bolezen je imel. Bil je pa neki človek tam, kateri je bil osem in trideset let bolan. Ko je Jezus tega videl ležati in je vedel, da je že veliko časa tak, mu reče: »Hočeš ozdravljen biti?« Bolni mu

Slovenci nismo zoper Nemce, ne sovražimo nikogar, a pravico zahtevamo isto, kakor jo imajo Nemci. Če pa mislijo oni, ki so za nemško šolo tukaj, da imajo prav, naj pa skličejo shod, da bodo na shodu sklenili in zagovarjali svojo peticijo. Burni dobroklici. Na to je med smehom in raznimi klici poslušalcev popolno pobil tistih 6 razlogov, katere je navel Ottenschläger za nemško šolo na Vranskem.

Shod je bil prav dobro obiskan. In mi le želimo, da se po tem shodu v lepi vranski trg zopet povrne ljubezen in mir. Radi malih osebnih mrženj naj se vendar ne vežimo z nasprotniki in ne delajmo škode slovenskemu narodu! Gospodom iz Celja pa: prisrčna zahvala, da ste nam oči odprli. Le takó naprej: z Bogom za narod!

Vsestranska gospodarska organizacija.

Zdrav razum našega slovenskega kmeta je uvidel, da je v sedanjih slabih časih treba nenavadnih sredstev, da se obrani pijavk, ki so se vjedle v njegovo gospodarsko telo ter mu sesajo kri. Začel se je gospodarsko združevati s svojimi trpini, da skupno začnejo boj proti svojim sovražnikom. Sad tega združevanja so različne zadruge, ustanovljene po rodoljubih, ki imajo razum in srce za kmetijske koristi. Lepo število zadrug že deluje po krasnem Spodnjem Štajarju in brezdvomno je, da še njih število ni doseglo vrhunca. Spodnji Štajar bo v par letih gosto preprežen z zadrugami, v njem bo se razvilo živahno združeno življenje.

Naša želja je le, da bi se združeno življenje razvilo vsestranski, ne pa enostranski. Dasi je naše slovenske zemlje na Spodnjem Štajarju le majhen kosček, vendar kaže njeno površje največjo raznoličnost. Žitorna polja z iskrimi konji, bujni zeleni travniki z dobrorejeno govedo, visoke gore s temnimi gozdovi, majhni hribčki s plemenito vinsko trto, vse to leži v naročju slovenskega Štajarja. Raznoličnost v površju kaže na raznoličnost v pridelkih. Vsaki kraj pri nas proizvaja druge pridelke. Tukaj razne žitne vrste, sadje, sočivje, tamkaj konjereja, govedoreja, svinjereja, tukaj vinarstvo, tam zopet gozdarstvo. Naši združni organizatorji ne smejo prezreti te raznoličnosti.

Kolikor je nam znano, imamo dosedaj samo kmetijske zadruge, ki se pečajo s prodajanjem žit in z nakupovanjem poljedeljskega orodja in gnojila, mlekarke zadruge, jedno

hmeljarsko in jedno lesno zadrugo. Vse druge združne panoge še pri nas manjkajo, čeravno bi imele dobro rast. Koliko vinogradov je po naših krajih, a nobene vinske zadruge. Naša vina, akoravno najboljše vrste, so neznana, ker jim manjka reklame. Posameznik ne more vsled stroškov delati reklame, zadruga bi to lahko storila. Zraven bi tudi izboljševalno vplivala na pridelovanje vina in branila vinu pravo ceno.

Svinjereja je pri nas krepko razvita gospodarska stroka. Mnogo denarja dobi štajarski kmet iz svinjskih hlevov, da, v zadnjem času je marsikje to njegov edini dohodek. Toda še več bi ga lahko dobil, ako bi bila prodaja svinj zadržno urejena. Ves denar, ki gre sedaj v žepe dvojnih, trojnih prekupcev, bi lahko šel v njegov žep. Istotako je s perutnino in s trgovino za jajca. Sadjarske zadruge so neznane in naše sadje se težko prodaja. V tej stroki nas je Srednji Štajar že močno nadkrilil. Les iz slovenskih gozdov je dandanes izročen popolnoma volji židov. Jedno lesno zadrugo imamo, toda za uspešen boj proti židom trebali bi jih več.

Kdor hoče torej snovati zadruge, naj jih snuje, kakoršne so ravno proizvajanju istega kraja primerne. V enem kraju je tudi lahko samo jedna zadruga, toda z različnimi odseki, ki skrbijo vsak za posebno gospodarsko panogo. Ako se bo naše združništvo razvijalo vsestranski, tedaj bo tudi vsestranski ugajalo in koristilo našemu slovenskemu kmetu.

Avstrijska politika.

Ker poletno solnce vedno bolj radodarno siplje svojo gorkoto na zemljo, pomikajo se tudi avstrijski politiki iz prašatega in razgretga mestnega zidovja v senčnata, hladna letovišča. Zato pa so začeli notranje-avstrijsko politični dogodki postajati vedno redkeji, če ne drugim vsaj časnikařem na veliko žalost. Avstrijski ministri še z ogrskimi ministri urejujejo obliko, v kateri se naj naznani nagodba, potem pa si bodo tudi sami poiskali mirna zavetja za vroče poletje. Do sredine septembra v Avstriji po človeški sodbi sojeno ne bo važnejših dogodkov v domači politiki.

Dunajski mokrač.

Ker so v Belgiji mokrač v zvezi z liberalci prisilili večino in vlado, da je preložila svoj volilni predlog na poznejši čas, mislili so dunajski mokrač, da bodo tudi oni prisilili krščanske socialce, posebno pa vlado, da pokoplje novi dunajski občinski volilni red.

Sicer dobi nad 180.000 ljudi z novim volilnim redom volilno pravico na Dunaju, a mokračem to ne zaleže, njihova volja se mora zgoditi, vsak človek na Dunaju mora dobiti volilno pravico. Pa dunajski mokrač nimajo sreče, vsaj z ropotanjem in rogoviljenjem ne. Glavne rogovileže jim policija zapira, a zborovanja jim zabranjuje vladni komisar, ker ima vedno strah, da bi se ne skalil javni mir.

Koroški Slovenci.

Okrajnim glavarjem za Velikovec je imenovan pl. Mayrhofer-Grünhübel, ki ne zna niti besedice slovenski. Znanje slovenskega jezika je okrajnemu glavarju velikovškemu neizogibno potrebno, kajti v velikovškem okraju je po zadnjem ljudskem štetju 43.634 Slovencev in samo 9535 Nemcev. Koroški Slovenci sploh z uradniki nimajo sreče. Ne samo da ne znajo slovenski, ampak so tudi javni sovražniki in zatiratelji slovenskega jezika. Posebno se odlikujejo v besnenju proti vsemu, kar je slovenskega, učitelji in profesorji, torej vzgojevalci mladini.

Napad na razkralja Milana.

Razkralj Milan je s svojim razuzdanim življenjem Srbom v veliko nadlogo. Zato ga tudi Srbi črtijo in njihova najgorkejša želja je, da bi vendar enkrat za vselej zapustil srbsko državo. Milan ve to, in njegova skrb je zopet, da bi se iznebil najupljivnejših nezadovoljencev. Zadnji četrtek je nek mladenič Knezevič štirikrat strelil na razkralja Milana, ko se je peljal po ulici, a ga ni zadel. Milan dá sedaj vse nezadovoljence ki pripadajo večinoma radikalni politični stranki, odvesti v ječo ter trdi, da so bili z napadalcem Knezevičem v zvezi in so ga nagovorili za zločin. Radikalci pa pravijo, da si je Milan sam najel Knezevič-a, naj slepo strelja nanj, ker ima sedaj povod, zapirati radikalne nezadovoljence. Da se lahko bolj ostro in hudo kaznujejo zaprti radikalci, proglasilo se je za Belgrad obsedno stanje.

Dopisi.

Iz Hajdine. (Ciril-Methodova slavnost), ki se je vršila pri nas v nedeljo, dne 9. t. m., se je sijajno obnesla, ne samo zategadelj, ker je bila udeležba ogromno velika, ampak tudi zategadelj, ker so bile posamezne točke slavnosti tako okusno izbrane, tako podučljive in tako nepričakovano dobro prednašane, da so se poslušalci res nekaj naučili

je odgovoril: «Gospod! nimam človeka, da bi me, kedar se voda skali, v kopel djal; zakaj preden jaz pridem, drugi pred menoj vanjo stopi». Jezus mu reče: «Vstani, zadeni svojo posteljo in hodi!» In tisti človek je zdajci ozdravel ter je vzel svojo posteljo in je hodil». Ribnik Betezda, ob katerem je Kristus storil ta čudež, je blizu cerkve svete Ane in je posest belih menihov, kakor semenišče; ker nameravajo nad njim kapelo postaviti, zato sem moral nekaj vstopnine plačati, da sem ga smel obiskati; šel sem po stopnicah v globoko jamo, da bi videl, ali je še mnogo vode v ribniku; ker je pa spodaj precej temno, zato nisem vode prej zapazil, ko sem z eno nogo že stal v njej; zato lahko rečem, da sem se vsaj deloma kopal v tej staroslavni kopeli. Starejši jeruzalemski romarji še tega ribnika videli niso, ker so ga našli še le l. 1888; v prejšnjih časih se je namreč sploh mislilo (pa po krivem), da je Betezda tisti ribnik, ki se nahaja dandanes na nasprotni ulični strani in bliže Štefanovih vrat. —

Pojdimo zdaj vun iz mesta, pa po isti cesti naprej; hitro onkraj cedronskega potoka blizu votline Kristusove smrtne britkosti najdemo cerkev Marijinega groba. Marija je sicer zadnja leta svojega življenja prebivala v Mali Aziji v mestu Efezu, kjer je bil sv. evangelist

Janez škof; pa malo pred svojo smrtjo (najbrž l. 58) vrnila se je v Jeruzalem in apostoli pokopali so njeno sv. truplo v dolini Jozafat; pa Bog ni pripustil, da bi telo Brezmadežne trohnelo in dolgo v zemlji počivalo, ampak je kmalu Marijo v nebesa vzel s preslavljenim telesom. Ko so apostoli pozneje enkrat grob odprli radi sv. Tomaža, ki ni bil navzoč pri Marijinem pogrebu, niso ničesar drugega našli, kakor duhteče lilije. Kapela Marijinega groba je zelo podobna Božjemu grobu; okrašena je tudi z mnogim mramorjem in zlatom in razsvetljena z gorečimi lampami. Bogu bodi potoženo, da tudi to svetišče ni naše, ampak so ga l. 1759 grški razkolniki s silo vzeli ponižnim oo. frančiškanom; no, naj ga pa imajo; Marije nam pa vendarle ne morejo vzeti! Tudi ta kapela Marijinega groba je globoko pod zemljo in pride se v njo po 50 širokih, mramornatih stopnicah; kažejo se tam tudi grobovi njenih starišev, Joakima in sv. Ane in pa grob njenega deviškega ženina sv. Jožefa. Prav prijetno hladno je v teh tihih podzemeljskih prostorih in kdor je utrujen in žejen, tudi lahko pije in si odpočije pri studencu, ki izvira v globočini jame. Čudno je to, da na ta sv. kraj zahajajo molit ne samo katoličani in razkolniki, ampak tudi mohamedani in razni drugoverci; tu se pač očitno kaže, kako posreduje Marija med

Bogom in ljudmi in da nam prihajajo vse milosti iz rok Brezmadežne spočete. Ona bo tudi s svojo priprošnjo pripomogla, da se kedaj zboljšajo verske razmere v sv. deželi in da bo ne samo tam, temveč po celi zemlji eden hlev in eden pastir.

Ker smo že ob vznožju Oljske gore, zato je primerno, da kar tukaj nekaj povem o tem znamenitem kraju, od koder je Kristus 40. dan po svojem vstajenju vpriču svojih apostolov v nebesa šel. Na Oljsko goro pelja več potov; gor smo mi šli po potu, ki je na desni ali južni strani, nazaj pa po strmem, severnem potu. Sicer pa omenim, da nismo vsi romarji peš hodili, ampak nekateri so jahali na oslih; tudi jaz sem si bil izbral močnega osla, pa zadel sem na muhastega, ki ni imel z menoj najboljših namenov; prezrl sem bil tudi to, da je imel ta osel na svojem sivem hrbtu sedlo za ženske (ki sedijo samo od ene strani) in meni ni hotelo v glavo, zakaj tako nezložno sedim; pa nekaj časa je le šlo za silo; ko pa moj dolgouhec zapazi tovariša na vrhu, začne dirjati in divjati prav po oslovsko; ko se vstavi, je bila moja prva skrb, da skočim na zemljo in se nehvaležno poslovim od tega hudomušneža. Pri jahanju torej nisem imel sreče ne tukaj v sv. deželi, pa tudi poprej ne v Egiptu, ko sem sedel na hrbtu visoke in grbaste kamele.